

**РОЛЬ Н. ГРИГОРІЙВА У ЗАСНУВАННІ ТА ДІЯЛЬНОСТІ
УКРАЇНСЬКОГО ВИСОКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ
(м. ПРАГА)**

Моргай Л. А.

*аспірант, викладач кафедри
соціальної педагогіки та соціальної роботи
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
м. Умань, Україна*

Никифор Якович Григорійв (псевдонім Г. Наш, Григорійв-Наш, Григорій Наш) – видатний педагог, історик і громадський діяч України. Народився 9 лютого 1883 р. в с. Бурти Черкаського повіту на Київщині [5, с. 252].

З 1921 р. педагог перебуває у еміграції в Празі, саме там Н. Григорійв разом із Л. Білецьким, М. Шаповалом, створюють Український Високий Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова в Празі [1].

Інститут був заснований як вищий педагогічний заклад з дворічним курсом навчання. Завдання УВПІ ім. М. Драгоманова було творити найкращих національно-культурних діячів, підготовка педагогічних сил для українських шкіл нижчого типу та для позашкільної освіти серед широких кіл українського населення. Метою Інституту було піднесення культури та українського народу [3, с. 219].

Відкриття інституту відбулося 7 липня 1923 р. Директором Інституту по виборі Українського Громадського Комітету був доцент Кам'янецько-Подільського Державного Українського Університету – Л. Білецький, що емігрував до Львова і був там професором неофіційного українського університету» [4, с. 172-173].

На початку Педагогічний Інститут складався з трьох відділів:
1. літературно-історичного (з підвідділами мови й літератури, історії

суспільних наук); 2. природничо-географічного; 3. фізично-математичного. Вже в другому році існування Інституту два останні відділи були об'єднані в один математично-природничий, а в 1924 р. відкритий був новий музично-педагогічний відділ (з підвідділами – вокальним та інструментальним). Навчання в Інституті було зорієнтовано на зразок західноєвропейських високих шкіл і мало на меті дати теоретичні знання й потрібну практичну підготовку майбутнім педагогам українських середніх шкіл з різних галузей знань. Дисципліни, що викладалися в Інституті поділялися на загальні, що були обов'язкові для студентів, і спеціальні, які вивчали студенти окремих відділів і підвідділів. Наука в Інституті обіймала чотири курси переважно загальний і теоретичний, а три інші поступово переходили у спеціальні й науково-практичні [4, с. 173].

При заснуванні Інституту в його науковому полі було 23 кафедри з 118 предметами й 7 з окремими лекційними кабінетами, а пізніше було засновано 33 кафедри спеціальних і 6 загальних з дисциплінами обов'язковими для слухачів усіх трьох факультетів. При деяких факультетах функціонували ще спеціальні кабінети, лабораторії. Взагалі, навчальний план в Інституті був перевантажений «викладами» лекцій і кількістю предметів. Виклад теоретичного матеріалу проводився від жовтня до червня й відбувалися в помешканнях різних високих і середніх шкіл м. Праги [4, с. 173].

Навчання в Інституті було безплатне й проводилося українською мовою. Інша мова для викладачів допускалася лише за дозволом ради професорів. Ректором Інституту до 1926 р. був тогочасний директор професор Л. Білецький, який пропрацював в Інституті з 1926 по 1930 рр. В 1933 році ректором був В. Сімонович, а останнім з ректорів був професор В. Гармашів [4, с. 174].

Академічний персонал Інституту складався з професорів, доцентів, лекторів і асистентів. Аспірантами були лише учителі гімназії І. Кобизський, М. Хлор та інші. Всього за 10 років існування Інституту зазначено 92 особи з них 80 українців [4, с. 174].

За період існування Інституту М. Драгоманова, прослухали в ньому, повний курс навчання 178 дійсних слухачів, та 116 студентів, закінчило Інститут з дипломом і титулом педагога середніх шкіл 85 осіб, а 31 особа отримала титул доктора [4, с. 179].

В Педагогічному Інституті студіювало й кілька відомих українських письменників та поетів: О. Стефанович, Г. Мазуренко, О. Бабій, В. Зарицький Ю. Масляк та інші [4, с. 180].

Упродовж десятирічної історії (УВПІ припинив свою діяльність у 1933 р.) тут працювали 92 викладачі, з них 80 українців, серед яких: А. Артимович, Л. Білецький, Д. Дорошенко, А. Животко, С. Рудницький, В. Сімович (другий ректор інституту), С. Сірополко, В. Січинський, Я. Ярема. За час існування української високої педагогічної школи курс навчання закінчили 178 слухачів. З його стін вийшли українські поети і прозаїки, громадські діячі Ю. Дараган, Г. Мазуренко, Ю. Шкрумеляк, М. Обідний, О. Теліга [2, 3, с. 19].

Дочірньою установою Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова була Українська реальна гімназія, заснована в 1925 році в Празі й остаточно затверджена декретом Міністерства освіти ЧСР від 29 травня 1926 р. Її першим директором став доктор психології УВПІ Я. Ярема. З початку діяльності гімназія мала перші, треті, п'яті та два старших класи [3, с. 20–21].

Отже, Н. Григоріїв будучи далеко від Батьківщини разом зі своїми однодумцями-емігрантами створили Український Високий Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова задля культурного розвитку українського народу за кордоном.

Література:

1. Бевз Т. Українська еміграція у контексті політики коренізації. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: http://www.ipiend.gov.ua/uploads/nz/nz_29/bevz_ukrainska.pdf.

2. Бондаренко Т. Невтомний народник Ничипір Якович Григоріїв. [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: <http://kraeznavstvo.at.ua/news/2009-08-27-20>.
3. Джус О. В. Творча спадщина Софії Русової періоду еміграції: монографія / О. В. Джус. – Івано-Франківськ. : Плай, 2002. – 260 с.
4. Наріжний С. Українська еміграція / Наріжний С. – Прага. : КНИНТІСК 1942. – 609 С.
5. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. Кн. 2: Навч. Посібник / За ред. О. В. Сухомлинської. – К. : Либідь, 2005. – С. 252–256.